

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 12 września 2023 r.

Pozycja 248

POSTANOWIENIE z dnia 31 maja 2023 r. Sygn. akt Ts 259/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Rafał Wojciechowski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej A.H.K. w sprawie zgodności:

§ 1 ust. 1, 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. poz. 536) – „w brzmieniu obowiązującym od 15 marca 2018 r., w zakresie, w jakim powyższe przepisy:

- a) ustalają stawki za działanie kuratora ustanowionego w sprawie, jako podstawę kwotę nie mniejszą niż 40% stawki minimalnej wskazanej w rozporządzeniach MS dotyczących stawek radcowskich i adwokackich, przy tych samych czynnościach i nakładzie pracy oraz odpowiedzialności w porównaniu do adwokatów i radców prawnych pełniących w sprawach analogicznych funkcję pełnomocnika, a którym przysługuje 100% stawki; a odnośnie odpowiedzialności za wykonywanie działania – w przypadku kuratorów jeszcze większej, mając na uwadze reprezentację osób ubezwłasnowolnionych, małoletnich czy osób nieznanych z miejsca pobytu oraz obowiązek ich poszukiwania,
- b) dają możliwość podwyższenia stawki kuratora do maksymalnie kwoty x1 stawki minimalnej, podczas gdy przy takich samych czynnościach dla pełnomocnika z wyboru maksymalne podwyższenie wynosi 600%,
- c) nie przewidują, przy ocenie wymiaru wynagrodzenia, oprócz adekwatności nakładu pracy adwokata/radcy prawnego oraz wkładu w końcowe rozstrzygnięcie, jak i uwzględnieniu czasu trwania postępowania – także zmian wartości siły nabywczej pieniądza”,

z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 zdanie 2, art. 32 ust. 2 oraz art. 92 ust. 1 zdanie 1 i w związku z art. 2 i art. 7, oraz art. 30 w związku z art. 2 i art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

po s t a n a w i a:

nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 4 listopada 2022 r. (data nadania) A.H.K. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru, wystąpiła z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia na tle następującego stanu faktycznego.

Sąd Rejonowy w Z. postanowieniem z 15 czerwca 2021 r. (sygn. akt [...]) ustanowił skarżącą – będącą adwokatem – kuratorem dla małoletniego celem reprezentowania go w postępowaniu karnym. Postępowanie to zostało prawomocnie umorzone, w związku z czym skarżąca wniosła o zasądzenie na jej rzecz wynagrodzenia według norm przepisanych, powiększonego o wartość podatku VAT.

Postanowieniem z 25 marca 2022 r. (sygn. akt [...]) w przedmiocie kosztów postępowania przygotowawczego asesor Prokuratury Rejonowej w Z. przyznał skarżącej wynagrodzenie w kwocie 240 zł brutto.

Sąd Rejonowy w Z. postanowieniem z 4 sierpnia 2022 r. uwzględnił częściowo zażalenie skarżącej i zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że przyznał jej kwotę 295,20 zł brutto tytułem kosztów związanych z udzieleniem pomocy prawnej z urzędu małoletniemu pokrzywdzonemu.

Prezes Trybunału Konstytucyjnego zarządzeniem z 9 grudnia 2022 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 28 grudnia 2022 r.) wezwał skarżącą do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez: 1) wskazanie adresu skarżącej (wraz z czterema kopiami); 2) doręczenie odpisu lub kopii poświadczonej za zgodność z oryginałem protokołu posiedzenia z 4 sierpnia 2022 r.

Skarżąca odniosła się do tego zarządzenia w piśmie procesowym z 3 stycznia 2023 r. (data nadania).

Zdaniem skarżącej zakwestionowane przepisy naruszają jej prawo do równej ochrony praw majątkowych (wynagrodzenie za bycie kuratorem ustalane jest mniej korzystnie względem tej samej pracy wykonywanej jako pełnomocnik) oraz prawo do tego, aby ograniczenia wolności i praw były formułowane tylko w ustawie, w ściśle określonych wypadkach oraz bez ich naruszenia. Wskazuje również, że naruszono jej prawo do równego traktowania przez władze publiczne, prawo do bycia niedyskryminowaną (przy wycenie jej pracy i możliwym do uzyskania wynagrodzeniu) oraz prawo do poszanowania i ochrony jej godności.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona wymagania przewidziane w ustawie oraz nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

2. W ocenie Trybunału skarga spełnia przesłanki przekazania jej do kontroli merytorycznej.

2.1. Skarga została sporządzona przez radcę prawnego, który przedłożył stosowne pełnomocnictwo.

2.2. Przysługująca skarżącej droga prawna została wyczerpana, ponieważ od postanowienia Sądu Rejonowego w Z. z 4 sierpnia 2022 r. (sygn. akt [...]) nie przysługuje żaden zwyczajny środek zaskarżenia.

2.3. Skarżąca dochowała trzymiesięcznego terminu wniesienia skargi konstytucyjnej zastrzeżonego w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, gdyż wskazane powyżej rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego wraz z uzasadnieniem zostało doręczone skarżącej 9 sierpnia 2022 r. Natomiast skarga została wniesiona do Trybunału 4 listopada 2022 r. (data nadania).

2.4. Określony został przedmiot kontroli, tj. § 1 ust. 1, 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. poz. 536).

2.5. Zdaniem skarżącej zakwestionowane przepisy naruszają jej prawa konstytucyjne, ponieważ „nie zapewniają kuratorom będącym adwokatami i radcami prawnymi prawa do należytej ochrony ich prawa majątkowego (wynagrodzenia za działanie z urzędu zlecone przez organy publiczne) oraz realności i adekwatności wynagrodzenia w odniesieniu do nakładu pracy i realiów ekonomicznych. Ograniczają wynagrodzenie w sposób nieuzasadniony, w porównaniu z adwokatami i radcami prawnymi wykonującymi analogiczne czynności jako pełnomocnicy – zarówno co do stawki minimalnej, która jest wyraźnie niższa (nie przekraczająca 40% podstawy dla kuratora vs. 100% dla pełnomocnika), jak i ograniczają możliwość jej podwyższenia do maksymalnie 100% stawki, podczas gdy dla pełnomocnika z wyboru jest to maksymalnie 600 %. Powodują nierówne traktowanie przez władze publiczne podmiotów, które należy zaliczyć do jednej, podobnej grupy adresatów norm prawa; nadto dyskryminują osoby świadczące pomoc prawną jako zawodowi pełnomocnicy działający jako kurator dla osób, które z różnych względów nie mogą same się reprezentować (np. małoletni, ubezwłasnowolnieni, itp.)”. Brak jest ponadto – zdaniem skarżącej – „w delegacji ustawowej do [zakwestionowanego] rozporządzenia (art. 9 pkt 3 [ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych; Dz. U. Nr 167, poz. 1398, ze zm.]) podstawy do ustalania wynagrodzenia kuratorów jako nieprzekraczającej 40% stawki minimalnej, a maksymalnego podwyższenia tylko do 100% stawki minimalnej, tym samym jest to regulacja przekraczająca delegację ustawową do wydania przedmiotowego rozporządzenia”. Skarżąca zarzuciła także „nieuzasadnione różnicowanie wynagrodzenia za tą samą pracę, przy tej samej odpowiedzialności (a nawet w istocie wyższej) oraz wymogach staranności, na podstawie rozporządzenia przekraczającego delegację ustawową, a co też stanowi naruszenie prawa do poszanowania godności kuratorów oraz zdeprecjonowanie ich pracy (mimo że ma ona fundamentalne znaczenie dla prawa do sądu oraz możliwości obrony swoich praw) przez władze publiczne bez obiektywnego i usprawiedliwionego uzasadnienia; pośrednio również deprecjonuje i narusza godność osób zastępowanych przez kuratorów; i tym samym narusza również zasady państwa prawa oraz działania organów państwa zgodnie z prawem”.

3. W związku z powyższym i zważywszy na to, że sformułowane przez skarżącą zarzuty nie są oczywiście bezzasadne, Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p.TK – postanowił nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.